

Bijlage 1: beleidskaarten sectoren (bron: syntheseonderzoek klimaatbeleid)

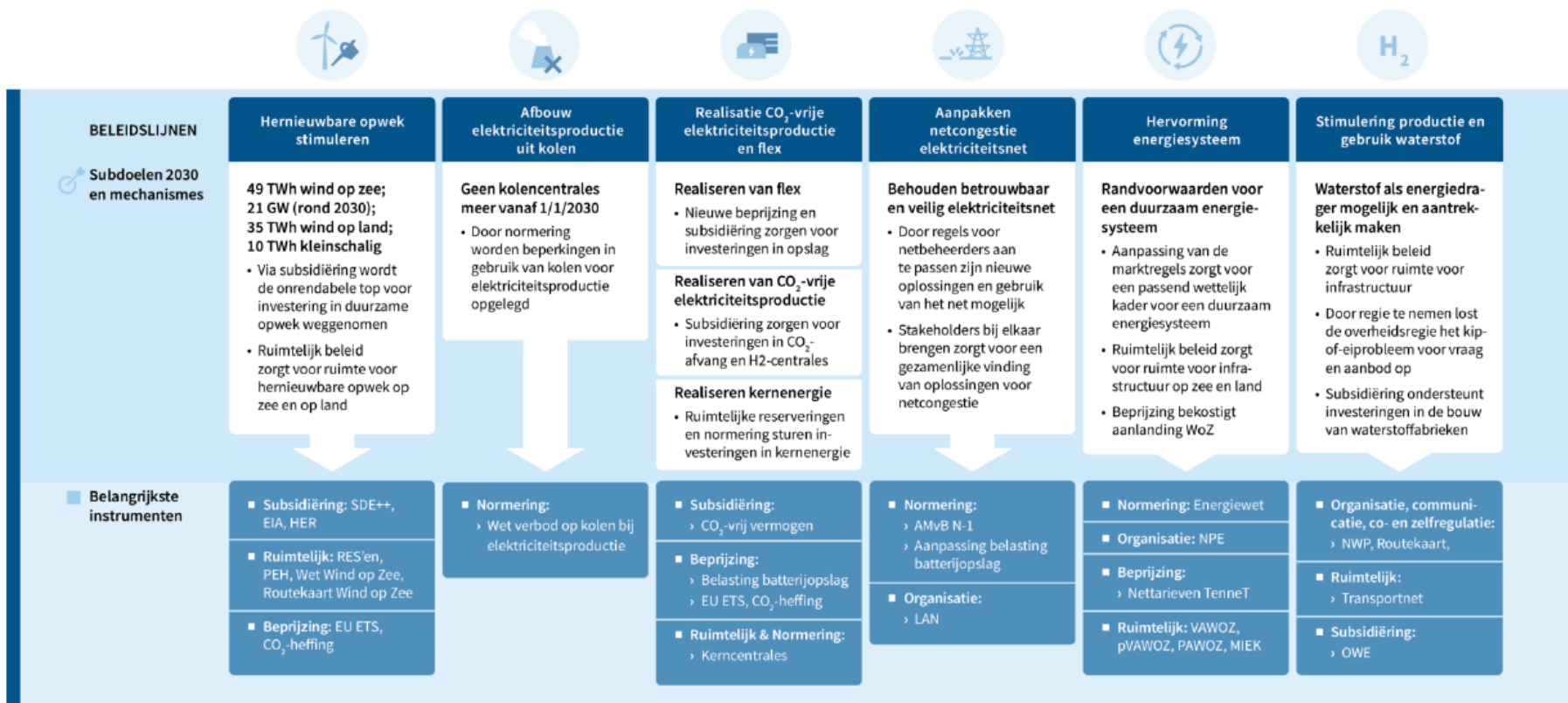

Elektriciteit / energiesysteem

BELEIDSDOEL

Uitgangspunten beleid

- Restemissiedoelstelling van 13 Mton in 2030**
Streven naar 100% CO₂-vrije elektriciteit in 2035
- **Publieke belangen.** De sector is dienend aan andere sectoren. Het energiesysteem moet CO₂-vrij, veilig, betrouwbaar, betaalbaar, ruimtelijk inpasbaar en rechtvaardig zijn.
 - **Rol overheid en markt.** Om de publieke belangen te borgen voert de overheid meer regie, met oog voor integraliteit. De overheid geeft de juiste prikkels aan de markt en individu.
 - **Aanpak behalen beleidsdoelen.** De focus van het beleid ligt op het vervangen van fossiele elektriciteitsproductie. Hervorming van het energiesysteem vloeit daar uit voort.
 - **Legitimiteit.** Draagvlak is ingevuld als acceptatie hernieuwbare opwek door burgers. Rechtvaardigheid door lastenverdeling, ontzorgen en ondersteunen burgers in de transitie.

Gebouwde omgeving

BELEIDSDOEL

Uitgangspunten beleid

Restemissiedoelstelling van 13,2 Mton CO₂ in 2030

- **Participatie.** Er wordt ingezet op participatie via de gemeente om draagvlak te creëren en lokale initiatieven mogelijk te maken
- **Betaalbaarheid voor huishoudens.** Het streven is om woonlastenneutraliteit voor steeds meer huishoudens binnen het bereik te brengen.
- **Rechtvaardigheid.** Beleidsvoornemen stelt dat iedereen mee moet kunnen doen en de lasten van de transitie eerlijk moeten worden verdeeld.
- **Ontzorging & samenhang van begin tot eind.** Woningeigenaren krijgen ondersteuning bij alle stappen en keuzes in de klantreis.
- **Brede visie overheid op woningen.** De opvatting van de overheid is breed gericht op alle woningen en gebouwen, inclusief een wijkaanpak.
- **Maximaal benutten van natuurlijke momenten** voor de verduurzaming van woningen

	Gebiedsgerichte aanpak	Individuele aanpak woningen	Aanpak utiliteitsgebouwen	Bronnen en infrastructuur	Innovaties in de bouw
BELEIDSLIJNEN Subdoelen 2030 en mechanismes	Wijken moeten geïsoleerd of aardgasvrij zijn <ul style="list-style-type: none"> • Via subsidiëring en het aanbieden van financiering wordt de onrendabele top weggenomen • Via wetgeving en ondersteuning worden gemeenten en burgers gestimuleerd om met verduurzaming aan de slag te gaan 	2,5 miljoen woningen zijn geïsoleerd waarbij de nadruk ligt op het uitfaseren van slechte labels <ul style="list-style-type: none"> • Via subsidiëring/financiering wordt de onrendabele top weggenomen • Aanbieden van informatie en ontzorging zorgt ervoor dat de woningeigenaar inzicht heeft in technische mogelijkheden, financieringsvormen en handelingsperspectief 	Verplicht energetisch verbeteren van gebouwen met slechte labels in de utiliteitsbouw (65.000 gebouwen met energielabel G tot energielabel D) en normering maatschappelijk vastgoed <ul style="list-style-type: none"> • Normering leidt tot energiebesparing • Ondersteuning mkb'ers zorgt voor handelingsperspectief 	In 2030 zijn er 1 miljoen hybride warmtepompen, 500.000 nieuwe aansluitingen op het warmtenet en wordt 1,6 BCM groen gas bijgemengd <ul style="list-style-type: none"> • Via subsidiëring wordt de onrendabele top weggenomen • Normering leidt tot CO₂-reductie 	In 2030 is in de helft van de markt het industrieel, duurzaam en volgens een gedigitaliseerd proces bouwen de standaard <ul style="list-style-type: none"> • Innovatiesubsidies leiden tot innovaties en renovaties bij de bestaande bouw • Normering leidt tot innovaties bij nieuwbouw
Belangrijkste instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> ■ Normering/juridisch: <ul style="list-style-type: none"> › WGIW, WCW ■ Subsidiëring: <ul style="list-style-type: none"> › WIS, ISDE, SVVE, uitkering lokale aanpak NIP 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Subsidiëring: <ul style="list-style-type: none"> › ISDE, Warmtefonds, SVOH afschaffing, verhuurdersheffing ■ Communicatie: <ul style="list-style-type: none"> › Energielabel 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Normering/juridisch: <ul style="list-style-type: none"> › Energielabel C voor kantoren, renovatieverplichting ■ Subsidiëring: <ul style="list-style-type: none"> › DUMAVA 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Normering/juridisch: <ul style="list-style-type: none"> › Bijmengverplichting groen gas, normering 'hybride' ■ Subsidiëring: <ul style="list-style-type: none"> › SDE++, warmtenetten 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Normering/juridisch: <ul style="list-style-type: none"> › Bouwbesluit ■ Subsidiëring: <ul style="list-style-type: none"> › MOOI, DEI+, MEER, SPUK
	<ul style="list-style-type: none"> ■ Energiebelasting 				

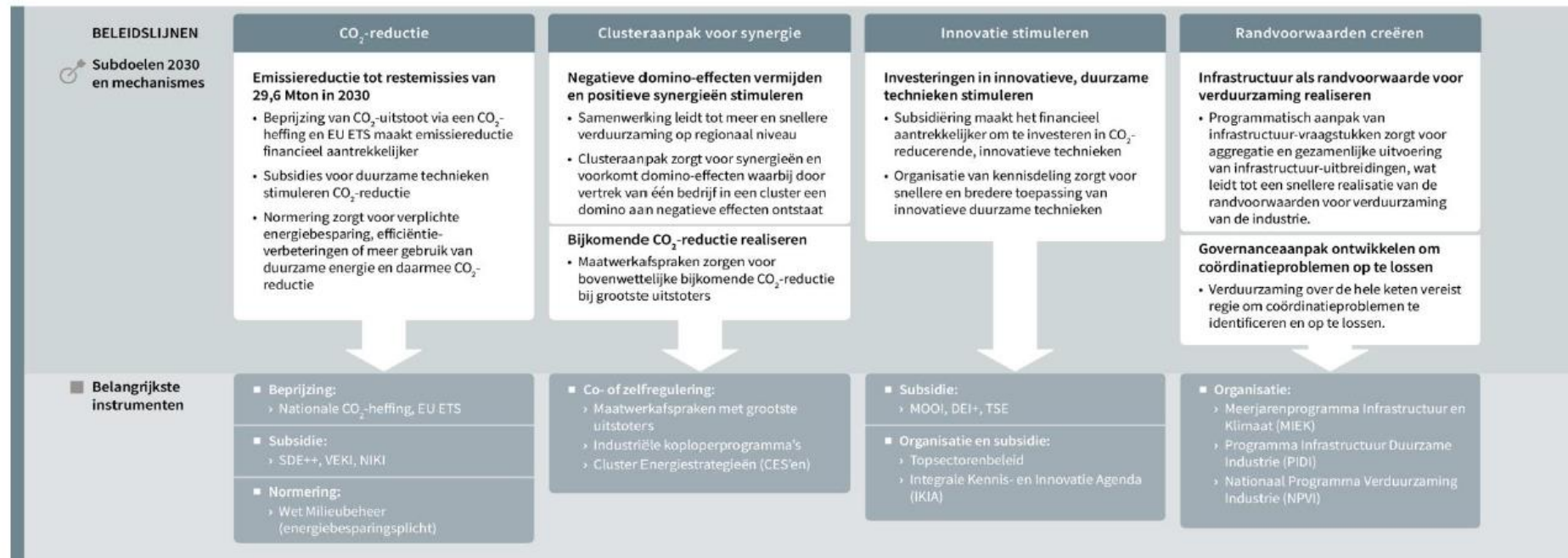
Industrie

BELEIDSDOEL

Restemissies van 29,1 Mton in 2030
Circulaire industriesector in 2050, met vrijwel geen broeikasgas uitstoot

Uitgangspunten beleid

- **Maatschappelijk laagste kosten.** Industrie heeft als vraagsector een grote opgave gekregen omdat maatschappelijke kosten relatief lager liggen dan bij andere vraagsectoren.
- **Van tonnenjacht naar integrale visie.** Beleid voornamelijk gericht op verduurzaming energiegebruik. Circulariteit krijgt meer aandacht, maar minder verankerd dan energievisie.
- **Bestaande industrie of vernieuwing.** Er is een spanningsveld tussen behoud van bestaande industrie en vernieuwing, waarbij behoud en ombouw van bestaande industrie de overhand heeft.
- **Infrastructuur randvoorwaardelijk.** Verduurzaming van industrie vraagt om zwaardere elektriciteitsnetten en een waterstofnet. Infrastructuurbeleid is daarom noodzakelijk.
- **Innovatie door samenwerkingen op regionaal niveau.** Clusteraanpak op regionaal niveau stimuleert innovatie waardoor synergieën ontstaan voor verduurzaming binnen de clusters.

Landbouw & landgebruik

BELEIDSDOEL

Uitgangspunten beleid

Landbouw: Restemissiedoelstelling van 17,9 Mton CO₂ in 2030
Landgebruik: Restemissiedoelstelling van 1,8 Mton CO₂ in 2030

- **Beleid voor glastuinbouw, landbouw en landgebruik.** Het beleid is opgesteld aan de hand van drie subcategorieën: glastuinbouw, landbouw (overig) en landgebruik.
- **Streven naar integrale benadering met hoofdfocus op stikstof.** Gebiedsgerichte opgaven en maatregelen zijn samengevoegd. Klimaat is een subdoel
- **Voorkeur voor technische maatregelen.** Er is een voorkeur uitgesproken voor technische maatregelen boven volumebeperkende maatregelen.
- **Instrumentarium vooral gericht op vrijwilligheid.** Vrijwilligheid speelt een grote rol bij het instrumentarium (extensivering, bedrijfsbeëindiging, omschakelen, verplaatsen en innovatie)
- **Meer individuele prikkels in glastuinbouw.** Een omslag van een collectieve CO₂-heffing naar een individuele CO₂-heffing in het convenant

BELEIDSLIJNEN

Subdoelen 2030 en mechanismes

Glastuinbouw

De sector glastuinbouw heeft een restemissiedoelstelling van 4,3 Mton CO₂ in 2030

- **Beprijzing** in de glastuinbouw leidt tot energiebesparing, opwek van duurzame energie, gebruik van restwarmte en de door derde geleverde CO₂

Veehouderij en akkerbouw

De sector veehouderij en akkerbouw heeft een restemissiedoelstelling van 13,6 Mton CO₂ in 2030

- **Subsidiëring/vrijwillige uitkoop** zorgt voor een krimp van de veestapel
- **Stimuleren en financieren van aanpassingen in stallen** (incl. mestopslag), voeding en fokkerij van dieren en het verwerken van mest zorgt voor CO₂ reductie

Landgebruik

De sector landgebruik heeft een restemissiedoelstelling van 1,8 Mton CO₂ in 2030

- **Programma's gericht op het aanplanten van bossen**, beperken van ontbossing en oxidatie van veengronden, klimaatlim beheren van landbouwbodems en het vergroten van aanbod duurzame biomassa voor voedsel of grondstof zorgen voor emissiereductie

Voedselconsumptie en -verspilling

Halvering van de voedselverspilling in 2030 t.o.v. 2015

- Door in te zetten op de **kringlooplandbouw** wordt voedselverspilling tegengegaan. Hierbij wordt gestreefd naar een sterke en duurzame landbouw, die zuinig omgaat met grondstoffen en omgeving en in sociaal en ecologisch opzicht hoger gewaardeerd wordt

Belangrijkste instrumenten

- **Beprijzing:**
 - › Structuurwijzigingen energiebelasting en individuele CO₂-heffing
- **Co- of zelfregulering:**
 - › CO₂-convenant

- **Subsidiëring:**
 - › Srv, Lbv, brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen
- **Normering/juridisch:**
 - › Vergunningverlening en herbezuiniging mestbeleid

- **Ruimtelijk:**
 - › Bossenstrategie
- **Organisatorisch:**
 - › Nationaal onderzoeksprogramma broeikasgassen veenweide, regionale veenweidestrategieën/veenweideaanpak & NPL

- **Normering/juridisch:**
 - › Eiwittransitie

Mobiliteit

BELEIDSDOEL

Restemissie van 21 Mton in 2030

Uitgangspunten beleid

- **Kosteneffectiviteit:** kosteneffectiviteit vanuit eindgebruikersperspectief bepaalt keuze instrumentarium
- **Rechtvaardigheid:** in het beleid is steeds meer aandacht voor de groep particulieren die geen keuze hebben in de transitie
- **Haalbaarheid:** inzet is gericht op haalbaarheid op korte termijn om zo klimaatdoelen te behalen
- **Grondslagerosie:** zowel aan de inkomstenkant als aan de uitgavenkant moet in de sector mobiliteit rekening gehouden worden met grondslagerosie
- **Trias Mobilica:** in de driehoek veranderen, verschonen, verminderen ligt de nadruk op verschonen

